

וכעין זה אנחנו מוצאים ביהושע יט, יד. הנוסח הראשון של **למ** היה **יפתח־אל** (אחר כך נמחק השוא). בנוסח זה נראה, שהסופר כתב על פי שיטת **אלש**¹, הכותבת וקוראת כאן שתי תיבות; ואילו הנקדן ניקד על פי שיטת **ק**, הכותבת וקוראת כאן תיבה אחת. אך נמסר שם במסורה הגדולה של **למ**: "**יפתח * אל * תרתין כת' וחד קר**". בכך הכריע המסרן במחלוקת זו: יש לכתוב על פי המנהג המקובל בידי הסופר, ויש לקרוא על פי המנהג המקובל בידי הנקדן: יפתח אל כת', **יפתח־אל קר**'.

תפיסה זו היא מיוחדת ל**למ**, ובכך חשיבותה. אך יש בה גם משום תרומה להבנת עצם התופעה של כתיב וקרי; שהרי בעינינו אנחנו רואים כאן את התהליך של יצירת כתיב וקרי. ועל פי זה יש לפרש את רוב המקומות, שיש בהם תופעה זו. כגן אסתר ג, ד: יש להניח, שהיו שם שתי שיטות חלוקות. היו שכתבו וקראו **בְּאֶמְרָם**, ואחרים כתבו וקראו **בְּאֶמְרָם**. השיטה הראשונה היתה מקובלת יותר בחוגי הסופרים, והשיטה השנייה היתה מקובלת בעיקר בין הקוראים. לבסוף הכריעו, שכל חוג יקיים את המנהג המקובל בידיו. הסופרים יכתבו כמנהגם: "**באמרם**"; ואילו הקוראים יוסיפו לקרוא **בְּאֶמְרָם**; הוא שנמסר שם: "**באמרם כת' בְּאֶמְרָם קרי**".

הנקדן

6. אחדים מן הניקודים התמוהים שבכתב יד לניגוד אינם מצויים ב**למ**. ל מנקד **אֱלִי** (שמואל ב' א, ז), **אֶפְרַיִם** (מלכים א' יב, כה), **לָקַח**⁸ (מלכים ב' כג, לד), **שִׁלְחָה** (דברים כב, כט — אבל: **לְשִׁלְחָה**, שם יט), **הָ לִי** (דברים לב, ו); ואילו **למ** מנקד על פי המקובל בשאר כתבי היד: **אֱלִי**, **אֶפְרַיִם**, **לָקַח**, **שִׁלְחָה**, **הָ לִי**. כמו כן אין ב**למ** ל דגושה אחרי נ שבסוף התיבה כגון **וַיִּתֵּן־לוֹ** (ל בראשית כד, לו), **אֶתֵּן־לָךְ** (ל בראשית לח, יח) ועוד.

תופעות אחרות, שהחוקרים גילו בכתב יד לניגוד מצויות גם ב**למ**: חילופי פתח — סגול, תנועה — חטף, חטף — שוא, דגשים חסרים או מיותרים. לדוגמה, כך מנוקד ב**למ**: **מִחְבְּרָתוֹ** (שמות לט, כ — כך גם ל), **אֶרְאֶךָ** (מלכים ב' ג, יד במקום **אֶרְאֶךָ**), **יַעֲצֹרְכָה** (מלכים א' יח, מד — כך גם ל), **הָאֶחָדוֹן** (דברים כד, ג), **הַסִּירְךָ** (שמואל ב' ה, ו), **יִשְׁשַׁכָּר** (במקומות רבים⁹), **וַיֵּשֶׁב** (שופטים ח, כט), **וַיִּשְׁלַח** (שופטים ב, ו).

נ של הַשְּׁנִימִית דגושה **כל** בשני מקומות (מלכים א' ב, כב; מלכים ב' ד, לו); ב**למ** היא דגושה תמיד אחרי קבוץ וברוב המקומות גם אחרי שורק (כגון מלכים א' ב, יז)

8. הקמץ שבשתי התיבות האחרונות הוא גם בניגוד למסורה; והשוא ג"ב א 1044; מס"ג-א יחזקאל יח, יז.

9. במקומות אחדים (כגון יהושע יט, יז; כא, ו, כח) נוסף הדגש אחר כך על ידי יד שניה; ודבר זה ניכר על ידי מקומו של הדגש; שכן הנקדן הראשון של כתב יד **למ** נהג לשים את הדגש של הסי"ן בין שני הראשים השמאליים של האות; ואילו במקומות האלה הדגש הוא בין שני הראשים הימניים, כאילו היתה זאת שיי"ן.